

Collegial: Tidende

for

Danmark og Norge.

Med kongeligt allernaadigst Privilegium.

Nr. 36. Den 5 September 1801.

Trykt i Kjøbenhavn hos Director Johan Frederik Schult.

Undertegnede ere Redaktører, Forlæggere og Udgivere af
denne Tidende:

Christian Knudsen.

Peter Johan Monrad.

Justitsraad og Deputeret i det
danske Cancellie.

Justitsraad og Departements-
Chef i det danske Cancellie.

Offentlig Indretning.

(Fortsat.)

Anden Afdeling. Om Lærerne, deres Pligter, indbyrdes Forhold og Indkomster. Ved Skolen skal være 3 faste og beskittede Lærere, nemlig: en Rector eller Overlærer, hvilket Embede, efter Reskriptet af 22 August f. A., skal forenes med det residerende Capellanie ved indtraffende Vacance, og Læreren udnaavnes af Kongen, og 2 Underlærere, som udnaavnes af Skoleraadet, efter forud af Overlæreren anstillet Prove i Directionens Overvårelse. § 12. Alt hvad som vedkommer den offentlige eller private Underviisning i Skolen, Læremethoden og hvad Lærebøger der skal lægges til Grund

Grund for ethvert Lærefag, samt den vedhørlige Orden, Inddeling af Læretimerne, og alt hvad der vedkommer den indvortes Politie, saalange noget Foredrag finder Sted, tilkommer det Overlæreren at ordne, efter Overlag med Directionen, og i saa Fald staae Underlærerne umiddelbart under ham, og have i alle Dele at rette sig efter hans Forholdsregler og vise ham sømmelig Ærbødighed og Lydighed. Men, skulde nogen af Underlærernes Forhold være usømmeligt, eller han derved forfeile sin Hensigt, og venstabelige Advarsler fra Overlærerens Side ei kunne virke, haver denne at andrage saadant i Skoleraadet, efter hvis Bestemmelser alvorligere Advarsler, Tab af Løn for en bestemt Tid, eller aldeles Affættelse vil være at anvende. § 13. Skulde Overlærerens Forhold gjøre ham usikket til denne vigtige Bestemmelse, enten formedelsst moralsk Usfuldkommenhed eller Forsømmelse af sine Pligter, bør Directionen, efter frugtesløs anvendt venstabelig Advarsel af Sognepræsten, andrage saadant for Biskoppen til nærmere foranstaltende Undersøgelse. § 14. Foruden det, som i de foregaaende §§. 2, 5 og 10 er anført, skal Overlærerens Pligter fornemmeligen være: a) at give en grundig Undervisning for dem af Skolens Disciple, som have opnaaet den Alder, at de fordre en høiere Kundskab end den, som af Underlærerne gives, saasom: foruden de for den modernere Alder ubviklede Kundskaber i Religionen, at foredrage en med Borgerstansfundet passende Moral, bygget

paa den christelige Religions Lærdomme, saa ogsaa Anthropologie, Verdens Historie, Geographie, Begyndelsesgrundene af Naturhistorien og Naturlæren, Arithmetik og Geometrie, Modersmaalet efter grammaticalske Regler, Orthographie og eet af de levende Sprog: Fransk, Engelsk eller Tysk, samt Underviisning i de academiske Videnskaber for dem af Skolens Disciple, som maatte forlange saadant for særskildt Betaling efter Accordt. b) At paasee og ved et nøiagtigt dagligt Tilsyn at være ansvarlig for, at Underlærerne opfylde deres Pligter saavel i Henseende til Flid og Paapasselighed, som i Henseende til Læremethoden og dens Forfærsters Opfyldelse. c) At have et nøiagtigt Tilsyn med Skolens Bøger og Inventarier. § 15. Underlærerne skal give grundig Underviisning i Skrivning, Læsning og Regning, Øvelse i Regning i Hovedet, den bibelske Historie og Religion, samt de første Grunde af Geographien, saa ogsaa vejlede Børnene til Forstandsøvelser. Og skal den af Underlærerne, som skal undervise Byens fattigskole, tillige forstaae en rigtig og god Choral, for at kunne give Underviisning i samme og med fattigskolen gjøre Tjeneste ved Kirkeforretningerne som Forsanger. Den anden Underlærer skal, foruden de foranstørte Egenskaber, tillige have nogen Kundskab i Moral, Naturvidenskaben samt Retskrivning, for deri at gaae Overlæreren tilhaande med fornøden Repetition.

(Fortsættelsen følger.)

Lovegibninger.

Det har behaget Hs. Majestæt, ved Resolution af 14 f. M., at foreskrive adskillige nærmere Bestemmelser, i Henseende til de danske Landeværnsmands Rettigheder og Pligter, især med Hensyn til den Orden og den rigtige Fordeling, som bør iagttages, naar Landeværnet, i Krigstider, kaldes til Fædrelandets Forsvar. Disse Regler ere følgende: 1) Ved enhver Compagnie. Skulde der søies et Udtog, hvort Mandskabet inddeles i 2de Classer, nemlig: a. dem, som drive Avling, hvortil bruges Heste og Vogne; b. dem, der ikke ere Jordbrugere, eller og have saa lidt Jord, at de ei dertil selv holde Heste og Vogne. 2) I det Tilfælde, at ikke en heel Batalion eller hele Compagnier, men ifkun mindre Afdelinger eller Detachementer udcommanderes til at gjøre Tjeneste, skal der først, efter foregaaende Lodkastning, udtages af Compagniets 2den Klasse saa mange Mand, som behøves; og, naar alle af denne Klasse have gjort Tjeneste, efter rigtig Omgang, da falder Turen til dem af 1ste Klasse, hvilke dernæst paa lige Maade tilsiges; dog iagttages den Regel, som er bestemt i den 7 § af Forordningen under 19 Januar sidstleden, dersom nogle maatte commanderes til et andet Amt i Provindsen. I øvrigt vil Hs. Majestæt, til Lettelse for Landeværnsmandene, at de skulde afløses fra de Poster, hvortil de commanderes, saa ofte som det kan skee, uden Skade for Tjenesten. 3) Den førnævnte Lodkastning skal skee

paa eengang for det hele Mandſtab af hvert Compagnie, hvorved da beſtemmes den Orden, i hvilken enhver Mand, efter ſin Tuur, kaldes til Tjenesten. Derefter forfattes Commando-Ruſtret, hvilket gjælder for det hele Aar, ſaa længe Landeværnet er bevæbnet. 4) Lodkaſtingen bør ſkee offentligt, og forrettes ved Lagdsmandene af hvert Compagnies District, i Overværelſe af Amtmanden og Bataljons-Commandeuren. 5) Amtmandens lovlige Forſald maa han beſikke Herredsfogderne paa ſine Begne, hvilke da ſamles, tilligemed Lagdsmandene, hos Bataljons-Commandeuren. 6) Bataljons-Commandeuren ſkal vaage for, at Landeværnsmandenes Tjeneste fordeles lige, og at de Compagnier, ſom ere ſtærkere, forholdsmaſſigen flere Folk til hver Commando, end de ſvagere. 6) Foruden den ſædvanlige Lønning, ſom Soldat, nyder enhver Landeværnsmand, naar han gjør virkelig Krigstjeneste i ſaa lang Tid, ſom 28 Dage, 5 Rdlr.; men, derſom hans Tjeneste ikke vedvarer ſaa længe, nyder han af bemældte 5 Rdlr. en forholdsmaſſig Andeel, nemlig 17 Sk. for hver Dag, han har været under Vaaben og commanderet fra ſit Hjem; dog regnes det ei til virkelig Krigstjeneste, at Landeværnsmandene møde, for at ſværge til deres Faner. 7) Naar en Commando befales til at gaae ud fra en Landeværns-Batalion, da ſkal Commandeuren tilkjendegive den vedkommende Amtmand, hvor mange Mand Batalionen og hvert Compagnie bør give, ſamt hvilke Nummere der,

efter

efter Commando-Rullen, staae for Turen, hvorefter de
 Amtmændene lader, ved Herreds- og Sognesogderne,
 dette Mandskab tilsige at møde, under Straf efter Krigs-
 lovene. Paa lige Maade forholdes ogsaa, naar hele
 Compagnier opbydes. 8) Til den fornødne Ordens Ved-
 ligeholdelse, og paa det at ingen af dem, som staae for
 Turen, skulle unddrage sig fra at møde, maa det ei, saa-
 længe Landeværnet er af Kongen opfordret til Bevæb-
 ning, være nogen af dets Mandskab tilladt, at flytte ud
 af Bataljons Districtet, eller at gaae ud af Landeværns-
 Rullen. I øvrigt vil Hs. Majestæt, at de af Lande-
 værnet, som have begivet sig til Kjøbstæderne paa andre
 Tider, skulle fortrinligen bruges sammesteds ved Borger-
 Bevæbningen, enten ved de egentlige Borger-Compag-
 nier, isald de ere Borgere, eller og, i andet Fald, ved
 den anden Afdeling, hvormed Politimesteren og de ved-
 kommende Øvrigheder paa ethvert Sted skulle have noie
 Indseende. 9) De Landeværnsmand, der ere antagne
 til Under-Officerer, skulle være pligtige til at vedblive
 denne Tjeneste i 2 Aar, og, dersom de selv dertil ere
 villige, maae de tjene længer; men, dersom nogen Un-
 derofficer søger sin Afsteed fra denne Post, forinden han
 har opnaaet den Alder, at han gaaer aldeles ud af Lan-
 deværnet, da skal han dog blive staaende i Rullen som
 Landeværnsmand, lige med de øvrige. 10) Munde-
 ringerne udleveres af Amtmændene til enhver Lande-
 værnsmand især, og denne bør selv være ansvarlig for
 sam.

samme. De som flytte fra eet Herred eller Amt til et andet, maae tage deres Mundering med; men de, som begive sig til Kjøbstad, for der at søge Næring eller Ophold, skulle aflevere deres Munderinger til Amtmanden; og, naar nogen Landeværnsmand ved Døden afgaaer, skal den vedkommende Skifte-Forvalter paasee, at Munderingen bliver afleveret, eller, i Mangel deraf, en ny anskaffet paa Voets Betøstning; saa skulle og Sognefogederne aarligen eftersee Munderingerne i Districtet, og til Amtmanden indberette i hvad Stand de ere; og, dersom det da befindes, at de enten ere forkomne eller ubrugbare, foranstalter Amtmanden dem, paa den Skyldiges Betøstning, igjen forfærdigede eller istandsatte. I øvrigt maa der ikke udstedes Pas til de Landeværnsmand, som ville flytte til Kjøbstæderne, med mindre den Vedkommende først beviser, at have afleveret sin Mundering i vedbarlig Stand. Endeligen befales, at Amtmændene aarligen skulle indsende Beretninger til Cancelliet om Landeværns Munderingernes Tilstand. 11) Af det i Landmilice-Rullerne staaende unge Mandskab, som have opnaaet 24 Aars Alder, uden at holde Soldatermaal, skal der udskrives det fornødne Antal Trommeslagere til Landeværns Compagnierne i hvert District; hvilke skulle lære at tromme ved de Regimenter, som ligge i Garnisoner, og derefter udgaae af det unge Mandskabs Rulle, samt indføres i Landeværns-Listerne som Tamburer; i hvilken Egenkab de der skulle blive staaende, indtil de have

have opnaaet den i Forordningen om Landeværnet bestemte Alder. Imedens de oplæres, nyde de det samme i Donceur, Marschpenge og Løn, som de nationale Soldater. Paa lige Maade skulle Tamburer ved Landeværnet herefter bestandigen udskrives, oplæres og lønnes, naar Vacance indtræffer. Denne allerhøieste Resolution er ved Placat fra det danske Cancellie, under 28 August d. A., bekendtgjort.

Under 20 s. M. er, igjennem Rentekammeret, udfærdiget en Placat af følgende Indhold: Ligesom Hs. Majestæt, under 19 August d. A., har bevilget, at til den Bygningshjælp, som af Jordegodseiere og Bønder i Danmark, i Overeensstemmelse med Forordningen af 23 April 1781, §. 21 og 22, enten allerede er requisireret, men endnu ikke udbetalt, eller og endnu bliver requireret enten for de til dette Aars Udgang udslyttede og opførte Bygninger, eller for Udslytninger, der vel senere foretages, men dog ere en Følge af den for allerede færdige Udslytninger lagte Delingsplan, maa udredes den fornødne Sum af den kongelige Kasse i 6 Aar, fra 1 Januar 1802 at regne, med en lige Sum aarlig, da Bygningshjælpen bliver udbetalt efter Requisitionernes Velde, saaledes har Hs. Majestæt tillige, da den til Bygningshjælps Udredelse ellers bestemte Fond formedelst de mange i de senere Tid foretagne Udslytninger er aldeles utilstrækkelig, og det ikke længere ansees nødvendigt ved

sig

slig Understøtning at opmuntre til Udflytninger, hvis Fordele nu ere almindeligen erkjendte, behaget at resolve: at ingen Bygningshjælp bliver tilstaaet for de efter 31 December d. A. udflyttede og opførte Bygninger, naar disses Udflytning ikke er en Folge af Delingsplanen for Udøftninger, der inden denne Placats Datum ere foretagne. Og, da Udflytnings-Fonden saaledes for den følgende Tid aldeles ophører; saa forstaaes det af sig selv: at den Hjælp, som hidtil paa Grund af allerhøiest Resolution, af 26 August 1795, er bleven udbetalt for Bygninger paa Parceller af Hovedgaards-Marker i Danmark, ligeledes efter dette Aars Udgang ophører at tilstaaes.

(Fortsættelse af Reglementet for Sølvværket i Norge.)

1ste Afdeling. Om Scheidningen i Almindelighed, og i Særdeleshed om Scheidningen paa Berghalden. 1ste Artikel. Ertscheideren paaligger det i Særdeleshed at paasee, at intet af det fra Gruben udfordrede Tye udstyrtes enten over Berghalden eller Malmhaugen, medens hans Schicht varer, førend det er blevet tilbørligen udscheidet. Foretager enten Tye-vognføreren eller nogen anden sig at styrte udscheidet Tye ud over Berghalden eller Malmhaugen, da bør Ertscheideren strax anmelde det for Stiegeren, som skal straffe den Skyldige paa 24 Skilling, og lade det enten over Berghalden eller Malmhaugen uretteligen udstyrte Tye
strax

strax udscheide saa godt som muligt paa den Skyldiges
 Bekostning. Skulde Ertsscheideren ved sin Ankomst paa
 Gruben om Morgenens erfare, at saadan Noorden var
 foresalden enten ved Vus-Nat eller Helgedrivinger, da
 bør han ligeledes mælde det for Stiegeren, som strax
 skal undersøge Sammenhængen, straffe den Skyldige,
 og lade Berghalden eller Malmhaugen saaledes rense,
 som før er sagt. Hvad her er sagt om det fra Gruben
 udsfordrede Tye i Almindelighed, gjælder dog ikke om Tye,
 der er faldet ved saadanne Overtages eller andre Arbej-
 ders Drift, for hvilke Stiegeren er fuldkommen forvis-
 set om, at der hverken brydes Ertis eller Malm; thi,
 naar dette Tye bliver separat udsfordret af Gruben, saa
 maa vel Stiegeren, efter at have forvissat sig om Tri-
 vingens Rigtighed, lade det udføre uscheidet over Berg-
 halden, om han vil; men saadant maa skee paa et sær-
 skilt Sted af Berghalden, hvor det ikke kan blandes med
 det Berg, som ved den daglige Scheidning udcastes; dog
 bliver Stiegeren ansvarlig, om der siden skal findes
 Ertis iblandt dette Tye. 2den Artikel. Intet Ertis og
 Malm holdende Smaatye maa fra Hangbænken udføres
 paa Berghalden; thi alt saadant Tye bør slaas paa
 Malmhaugen. Tillader Ertsscheideren saadant, medens
 han er paa Gruben, da skal han straffes paa 24 Skil-
 ling, og Tyet føres tilbage til Malmhaugen paa hans
 Bekostning for d:r at udscheides; men, skulde den eller de,
 som indtage Tønden og udføre Tyet, ikke ville efterkom-

me Ertscheiderens Ordre i denne Henseende, da bør han strax mælde det for Stiegeren, som skal straffe enhver af de Overherige paa 24 Sk., og lade Tyet føres til Malmhaugen paa deres Bekostning. Saaledes skal og forholdes, om saadan Uorden foregaaer i Buß-Nat eller Helgedrivinger, som Ertscheideren strax ved sin Ankomst paa Gruben bør underrette sig om, ved at eftersee det i hans Graværelse uddreyne Tye, og derom tilmalde Stiegeren det Nødvendige. Skulde Stiegeren selv imod al Formodning beordre saadant Tye udført paa Berghalden, da bør Ertscheideren, om han vil blive angerløs, anmelde det for Bergmesteren, som paa Stedet nøie undersøger Stiegerens Forhold i saa Fald, og straffer ham paa 1 Rdlr., om han findes skyldig, samt anordner Tyet ført til Malmhaugen paa Stiegerens Bekostning. Tier Ertscheideren stille til saadan af Stiegeren begaaet Uorden, og det siden bliver opdaget, da skal han straffes paa 48 Sk. og Stiegeren paa 1 Rdlr., enten dette Tøi er blevet ført tilbage til Malmhaugen eller scheidet, hvor det først blev lagt; hvorimod det grove Tyes Scheidning paa Berghalden bør, som hidtil, behandles saaledes, at blot Ertsen, Malmen og Bergtyet der separeres, hvorefter det Ertsye, der tilfalder enhver Deel af Scheidemandskabet, af dem selv bæres eller løbes til Malmhaugen, for der til Fuldkommenhed at blive scheidet, som og Malmen til samme Sted af dem, der have opberedet eller sønderslaget den, samt at Auslageren styrter det

vit.

virkelige Berg ud over Berghallden, som derfor med Ertscheideren staaer til Ansvar. 3die Artikel. Skulde der blive saameget Iye udfordret af Gruben, at Ertscheideren ei bliver i Stand til at lade det vedborligen udscheide med det Mandskab, han har, skal han anmelde dette for Stieger og Bergmester; men, dersom ham da ei bliver tillagt meer Scheidemandskab, eller Drivingernes Antal ikke bliver formindsket, saa maa han endrage saadant for Directionen eller Overbergamtet, som da bør lade Sagen undersøge, for at bestemme, hvad der i saadant Fald bør foranstaltes. Efterlader Ertscheideren dette, men lader derimod Scheidningen stee skjedesløs, saa bliver han, naar Feil siden derved opdages, underkastet den i det følgende fastsatte Straf.

(Fortsættelsen følger.)

Blandede Efterretninger.

Ifølge en fra Commissionen til Understøttelse for dem, som i Slaget den 2 April ere qvæstede, eller have tabt deres Forsørgere, til Cancelliet indkommen Beretning, som derfra er bleven Hs. Majestæt forelagt, var Bidraget til de Qvæstedes og disses Familiers Understøttelse, den 18 August d. A., steget til 192,479 Rd. 73½ Sk.

Foruden denne Sum har Commissionen endnu
mod

modtaget fra det kongelige Admiralitets-Collegium, ifølge Krigs-Artikels Brevet for Sø-Etaten, 8,800 Rd. til særdeles Understøttelse for de Personer, som i Bastilien have mistet nogle af deres Lemmer, hvilken Sum, ifølge den derhos meddeelte Resolution, dog ei maa udbetales de Vedkommende paa een Gang, men de fordeles til aarlig Understøttelse; og endelig er Commissionen endnu fra Admiralitetet forsikket om en aarlig Pension af 84 Rdlr. for saadanne Personer, som vel ikke efter Sø-Krigsartikels Brevet kunne tilkomme noget, men dog ansees, i Analogie med bemældte Lovgivning, at kunne være dertil kvalificerede.

Alt hvad der er indkommet i Penge, har Commissionen søgt at gjøre strax frugtbringende, for ogsaa ved Renter, fra den Tid af Summerne indkomme, at forsøge Understøttelses-Midlerne.

Under 7 f. M. har det behaget Hs. Majestæt, paa det kongelige Generalitets- og Commissariats-Collegiums Forestilling, allernaadigst at resolve: at, naar eet eller andet ungt Mandskab i Norge, uden beviislige lovlig Aarsag, forsemmer at møde ved Completterings-Sessionerne eller de aarlige Tegninger, for at undrage sig fra den Pligt at tjene Kongen og Landet, da skal saadanne Mandskaber, uagtet de maatte være over den Alder, som den

kongelige Resolution, af 17 April 1799, fastsætter for Enroulleringen, ved første indtræffende Vacance, indsættes i Nummer, som Soldater, for at tjene den bestemte Tid, eller, hvis de, ved deres Indsættelse, ere over 26 Aar, da ikke længere, end til de have fyldt deres 36 Aar; dog at det kan tillades dem, om de frivilligen ville lade sig anhverve til et eller andet gevorbent Korps.

Da det er nødvendigt for Cancelliet, at have sikker og paalidelig Underretning om samtlige Kirker i Danmark og Norge, deres Indkomster og Bygningers Forsætning m. v., saa har bemældte Collegium, under Dags Dato, anmodet samtlige Biskopper i begge Riger om, at meddele nøiagtige Oplysninger om Kirkerne, efter et medfulgt Schema.

Den 5 d. M. er det tilladt Borger og Uhrmager i Kjøbenhavn, J. Korner, at forevise offentligt for Publicum endeel optiske og mechaniske Instrumenter, samt nogle mechaniske Forestillinger.

Efter de til Politie-Kammeret indkomne Politie-Rapporter, er der, i den befalede Tid denne Sommer, blevne ihjelslaagne i Kjøbenhavn 815 omløbende Hunde.

Pedige Embeder.

Under det danske Cancellie: Dallerup, Finnerup og Ravnstrup Sognekald i Viborg Stift, 200 Rdlr.; Jegindøe Sognekald i Aalborg Stift, 92 Rdlr.; Nyehe Sognekald i Aggershuus Stift, 350 Rdlr.

Befordringer og Afgang.

Under det danske Cancellie: Den 4 September er Doctor Philosophiæ G. Wegtrup ansat ved Kjöbenhavn's Universitet som Professor extraordinarius i Land-Oeconomien, med Forpligtelse til at foretage indenlandske Reiser til nyttige Esterretningers Indsamling om Agerdyrkningen og dens Tilstand, og i Winter-Halvaaret, fra 1 November til 1 April, at holde offentlige Forelæsninger, der maage være saaledes indrettede, at de baade for Studerede og Ustuderede kunne blive nyttige. N. Lindegaard paa Læssøe befuldmægtiget til Strandings-Kommissionair sammesteds.

Under det tydske Cancellie: Den 28 August er hidtilværende Graveur ved Species-Banken, N. Misen, befuldmægtiget til Bysoged i Sønderborg; Diaconus, til Eddelaf, C. A. Müller, konfirmeret som Præst til Schönkirken, under Amtet Kiel.

Under Generalitetet: Den 14 August er dimitteret Oberstlieutenant D. Humohr, forundt Oberstes Caracteer af Infanteriet. Den 28de er Commandan-

ten paa Munkholms Fæstning, Major v. Sønnich, benaadet med Oberstlieutenants Character af Infanteriet; Fændrik de Monthieres afgaaet fra det 2det jydsk Infanterie-Regiment og udnævnt til Lieutenant à la suite i Armeen; Major v. Thand af Prinds Frederiks Regiment, efter Ansøgning, i Naade entlediget med Pension, og Lieutenant à la suite i Armeen, S. v. Rolle, meddeelt Afseed af Krigstjenesten.

Under Rentekammeret: Den 26 August er Renteskriver Hiort udnævnt til Amtsforvalter i den østre Deel af Haderslev Amt, og Landsskriver Matthiesen paa Pellerhorn til Amtsforvalter i Segeberg Amt.

Under Admiralitetet: Den 21 August er J. D. Miksch ansat som Under-Chirurg ved Haandværksskollen.

Under General-Toldkammeret: Den 26 August ere A. Jacobsen og H. Lambs udnævnte til Under-toldbetjente i Kjøbenhavn, hvorimod Undertoldbetjenten sammesteds, O. Kjørulf, er, efter Ansøgning, i Naade entlediget; A. Møglestue bestemt til Krydsbetjent paa Merds, under Arendals Tolddistrict.

Af denne Tidende udgives ugentligen eet Nummer, der forsendes med de ridende Poster til Norge, de danske Provindser og Hertugdømmene.